

Zadeva C-784/23

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

19. december 2023

Predložitveno sodišče:

Riigikohus (vrhovno sodišče, Estonija)

Datum predložitvene odločbe:

19. december 2023

Vlagateljici kasacijske pritožbe:

OÜ Voore Mets

AS Lemeks Põlva

Nasprotna stranka v postopku s kasacijsko pritožbo:

Keskkonnaamet (urad za okolje)

Predmet spora o glavni stvari

Tožba družbe OÜ Voore Mets za povračilo škode, ki je nastala zaradi ustavitve sečnje po odredbi Keskkonnaamet (urad za okolje, Estonija), in tožba družbe AS Lemeks Põlva za ugotovitev nezakovitosti odredb urada za okolje.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

S predlogom za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267, tretji odstavek, PDEU se prosi za razlago člena 2, člena 5(a), (b) in (d) ter člena 9(1)(a), tretja alinea, Direktive 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL 2014, L 20, str. 7).

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali je mogoče člen 5(a), (b) in (d) Direktive 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic razlagati tako, da se prepovedi, določene v tej direktivi, uporabljajo le v delu, v katerem je to v smislu člena 2 te direktive potrebno za ohranitev populacije zadevnih vrst na stopnji, ki ustreza zlasti ekološkim, znanstvenim in kulturnim zahtevam, ob upoštevanju gospodarskih in rekreacijskih zahtev, pod pogojem, da cilj dejanja ni ubitje ali vznemirjanje ptic ali uničenje ali poškodovanje njihovih gnezd ali jajc?
2. Ali je treba člen 5(a), (b) in (d) Direktive 2009/147 v povezavi s členom 2 te direktive razlagati tako, da so dejanja, ki so prepovedana s temi določbami, v času razmnoževanja ptic namerna, med drugim če je na podlagi znanstvenih podatkov in opazovanja posameznih ptic mogoče sklepati, da v gozdu, ki naj bi se v celoti posekal (posek na golo), gnezdi približno deset parov ptic na hektar, pri čemer ni ugotovljeno, da na območju sečnje gnezdiijo osebki vrst ptic, ki so v neugodnem stanju?
3. Ali je treba člen 5(a), (b) in (d) Direktive 2009/147 v povezavi s členom 2 te direktive razlagati tako, da so dejanja, ki so prepovedana s temi določbami, v času razmnoževanja ptic namerna, med drugim če je na podlagi znanstvenih podatkov in opazovanja posameznih ptic mogoče sklepati, da v gozdu, v katerem naj bi se posekal le del dreves (zastorna sečnja), gnezdi približno deset parov ptic na hektar, pri čemer ni razloga za domnevo, da na območju poseka gnezdiijo osebki vrst ptic, ki so v neugodnem stanju?
4. Ali je mogoče člen 9(1)(a), tretja alineja, Direktive 2009/147 v povezavi s členom 2 te direktive razlagati tako, da je s tem členom skladna zakonodaja države članice, ki dovoljuje odstopanja od prepovedi iz člena 5(a), (b) in (d) te direktive, s čimer se dovoli posek gozda na golo v času razmnoževanja in vzreje mladičev ptic, da bi se preprečila znatna škoda na gozdu kot lastnini?
5. Ali je mogoče člen 9(1)(a), tretja alineja, Direktive 2009/147 v povezavi s členom 2 te direktive razlagati tako, da je s tem členom skladna zakonodaja države članice, ki dovoljuje odstopanja od prepovedi iz člena 5(a), (b) in (d) te direktive, s čimer se dovoli zastorna sečnja gozda v času razmnoževanja in vzreje mladičev ptic, da bi se preprečila znatna škoda na gozdu kot lastnini?
6. Če Direktiva 2009/147 ne dovoljuje poseka gozda na golo v času razmnoževanja in vzreje mladičev ptic, da se prepreči znatna škoda na gozdu kot lastnini, ali je taka ureditev v skladu s členoma 16 in 17 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in ali velja tudi, če sečnja škoduje vrstam ptic, ki so v neugodnem stanju?
7. Če Direktiva 2009/147 ne dovoljuje zastorne sečnje gozda v času razmnoževanja in vzreje mladičev ptic, da se prepreči znatna škoda na gozdu

kot lastnini, ali je taka ureditev v skladu s členoma 16 in 17 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in ali velja tudi, če sečnja ne škoduje vrstam ptic, ki so v neugodnem stanju?

Navedene določbe mednarodnega prava

Konvencija o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njenih naravnih življenjskih prostorov, podpisana 19. septembra 1979 v Bernu (UL 1982, L 38, str. 3): člen 6 in člen 9(1)

Navedene določbe prava Unije

Direktiva 2009/147/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. novembra 2009 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL 2014, L 20, str. 7, v nadaljevanju: Direktiva o pticah): člen 2, člen 5(a), (b) in (d) ter člen 9(1)(a), tretja alineja

Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 102; v nadaljevanju: Direktiva o habitatih): člen 12

Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina): člena 16 in 17

Navedena sodna praksa Unije

Sodba z dne 4. marca 2021, Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 in C-474/19, EU:C:2021:166)

Sklepni predlogi generalne pravobranilke J. Kokott v povezanih zadevah Föreningen Skydda Skogen in drugi (C-473/19 in C-474/19, EU:C:2020:699)

Sodba z dne 18. maja 2006, Komisija/Španija (C-221/04, EU:C:2006:329)

Sodba z dne 2. marca 2023, Komisija/Poljska (Gospodarjenje z gozdovi in dobra praksa gospodarjenja z gozdovi) (C-432/21, EU:C:2023:139)

Sodba z dne 26. januarja 2012, Komisija/Poljska (C-132/11, neobjavljena, EU:C:2012:44)

Navedene določbe nacionalnega prava

Loomakaitseseadus (zakon o zaščiti živali) (LoKS): člen 7(1), točka 3

Looduskaitseseadus (zakon o varstvu narave) (LKS): člen 55(3), točka 4, in (6¹)

Keskkonnaseadustiku üldosa seadus (splošni del okoljskega zakonika) (KeÜS): člen 4, člen 5, člen 11(1)

Korrakaitseadus (zakon o policiji in javnem redu) (KorS): člen 5

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 V prvem postopku v glavni stvari je družba OÜ Voore Mets (v nadaljevanju: Voore Mets) spomladi leta 2021 na zemljišču v njeni lasti izvedla sečnjo v skladu z registrirano prijavo gozdnih del.
- 2 Urad za okolje je z odredbo z dne 17. maja 2021 v skladu s členom 7(1), točka 3, LoKS odredil, da je treba zaradi varstva gnezdenja ptic sečnjo na tem zemljišču ustaviti do 21. maja 2021. V skladu z odredbo je znanstveno dokazano, da v vsakem gozdu gnezdi vsaj en par ptic na hektar, zato nadaljevanje sečnje predstavlja realno nevarnost vznemirjanja ptic v času razmnoževanja in vzreje mladičev ter uničenja ali poškodovanja gnezd.
- 3 Urad za okolje je z odredbo z dne 21. maja 2021 odredil, da je treba sečnjo na zadevnem zemljišču ustaviti do 31. julija 2021. Opozoril je, da so bile med pregledom na kraju samem 21. maja 2021 na zemljišču opažene ptice, za katere je zelo verjetno, da na tem območju gnezdi, in sicer grmovščica, stržek, kos, drozg in šinkavec. Poleg tega naj bi bila ugotovljena dva verjetna zaroda: v duplu detla naj bi bilo odkrito gnezdo brgleza, opažena naj bi bila tudi dejavnost para kalinov. Na zadevnem zemljišču naj bi bila številna votla drevesa, v katerih bi ptice lahko gnezdile, vendar naj tega med pregledom na kraju samem ni bilo mogoče opaziti. Sečnja je bila prekinjena do 31. julija, da bi se zagotovilo tudi varstvo ptic, ki se razmnožujejo pozneje.
- 4 Družba Voore Mets je pri Tallinna Halduskohus (upravno sodišče v Talinu, Estonija) vložila tožbo za povračilo škode v višini 2403,52 EUR, ki naj bi nastala zaradi ustavitve sečnje na podlagi odredb urada za okolje z dne 17. in 21. maja 2021. Škoda naj bi izhajala iz stroškov prevoza gozdarske mehanizacije in izpada dobička zaradi prekinitve del. Tallinna Halduskohus (upravno sodišče v Talinu) je s sodbo z dne 18. januarja 2022 tožbo zavrnilo. V njej je ugotovilo, da je bila odredba z dne 17. maja 2021 zakonita, odredba z dne 21. maja 2021 pa nezakonita zaradi nesorazmernih omejitev. Sodišče je menilo, da je bil domnevni dobiček tožeče stranke lahko izgubljen le zaradi zakonite odredbe z dne 17. maja 2021.
- 5 Družba Voore Mets je vložila pritožbo, v kateri je predlagala razveljavitev sodbe Tallinna Halduskohus (upravno sodišče v Talinu) in ugoditev tožbi. Tallinna Ringkonnakohus (pritožbeno sodišče v Talinu, Estonija) je s sodbo z dne 11. maja 2022 pritožbo zavrnilo in potrdilo sodbo Tallinna Halduskohus (upravno sodišče v Talinu).
- 6 V drugem postopku v glavni stvari je družba AS Lemeks Põlva (v nadaljevanju: Lemeks Põlva) od lastnika gozdnega zemljišča pridobila pravico do poseka tam rastočega gozda. Urad za okolje je potrdil prijave gozdnih del z dne 4. maja 2021,

s katerimi je bila na tem zemljišču v območju 1 dovoljena zastorna sečnja ter posek na golo v območjih 2, 4, 5 in 6.

- 7 Urad za okolje je z odredbo z dne 21. maja 2021 odredil, da se sečnja dreves na zadevnem zemljišču začasno ustavi do 26. maja 2021, da se zaščiti gnezdenje ptic. V skladu z odredbo v vsakem gozdu gnezdi vsaj en par ptic na hektar. Nadaljevanje sečnje naj bi predstavljalo realno nevarnost vznemirjanja ptic v času razmnoževanja in vzreje mladičev ter uničenja ali poškodovanja gnezd.
- 8 Urad za okolje je z odredbo z dne 26. maja 2021 odredil, da se na zadevnem zemljišču do 15. julija 2021 ne sme sekati lesa. V skladu z odredbo je bilo pri opazovanju ugotovljeno, da na zemljišču z gotovostjo gnezdiyo veliki detel in ščinkavec, verjetno velika sinica in šoja ter morda vrbji kovaček, grmovščica, vrtna penica, stržek, siva pevka in taščica.
- 9 Družba Lemeks Põlva je pri Tartu Halduskohus (upravno sodišče v Tartuju, Estonija) vložila tožbi za ugotovitev nezakonitosti odredb urada za okolje z dne 21. in 26. maja 2021. Tartu Halduskohus (upravno sodišče v Tartuju) je s sodbo z dne 18. maja 2022 tožbama delno ugodilo in ugotovilo nezakonitost odredbe urada za okolje z dne 27. maja 2021.
- 10 Urad za okolje je s pritožbo predlagal razveljavitev sodbe Tartu Halduskohus (upravno sodišče v Tartuju) v delu, v katerem je bilo tožbama ugodeno. Družba Lemeks Põlva je s pritožbo predlagala razveljavitev sodbe Tartu Halduskohus (upravno sodišče v Tartuju) v delu, v katerem sta bili tožbi zavrjnjeni. Tartu Ringkonnakohus (pritožbeno sodišče v Tartuju, Estonija) je s sodbo z dne 23. marca 2023 zavrnilo pritožbo družbe Lemeks Põlva, ugodilo pritožbi urada za okolje in razveljavilo sodbo Tartu Halduskohus (upravno sodišče v Tartuju) v delu, v katerem je bilo tožbi ugodeno.

Bistvene trditve strank iz postopka v glavni stvari

- 11 Družba Voore Mets s kasacijsko pritožbo predlaga, naj razveljavi sodbo Tallinna Ringkonnakohus (pritožbeno sodišče v Talinu), ugodi tožbi in nasprotni stranki v postopku s kasacijsko pritožbo naloži, naj ji plača odškodnino v višini 2403,52 EUR, podredno pa znesek, ki ga bo določilo sodišče.
- 12 Družba trdi, da ima na podlagi prijave gozdnih del pravico, da sečnjo izvede v dvanajstih mesecih, vendar naj bi bila ta pravica kršena z odredbo o ustavitvi sečnje. Sečnjo naj bi izvedla z zavedanjem, da s tem ne bo povzročila nesorazmerne škode pticam. Prejšnja praksa naj bi vzbudila legitimno pričakovanje, da sečnja v času razmnoževanja ne šteje za namerno vznemirjanje ptic ali uničenje gnezd.
- 13 Cilj člena 55(6¹) LKS naj ne bi bil uvesti splošne in celovite prepovedi sečnje v celotnem obdobju razmnoževanja ptic. Za uporabo člena 7(1), točka 3, LoKS naj bi bilo treba ugotoviti nevarnost, ki jo je treba objektivno dokazati. Dejstvo, da je

v gozdu vsaj en par ptic na hektar, naj ne bi pomenilo dejanske in neposredne nevarnosti. Direktiva o habitatih in Direktiva o pticah naj bi imeli različne ravni varstva. Prva varuje ogrožene habitate in vrste, druga pa vse ptice. Sodišče Evropske unije naj še ne bi razlagalo [pojma] „namera“ v smislu Direktive o pticah.

- 14 Odredba naj ne bi bila sorazmerna, ker naj bi sečnja vplivala le na 0,2 % zarodov. Lastnik naj bi bil dolžan v petih letih ponovno pogozditi gozdno območje. Zaradi obveznosti ponovne pogozditve naj bi bil pticam vedno na voljo primeren gozd za izdelavo gnezd, tudi če je bil na starem gnezdišču v preteklem letu posekan gozd. Urad za okolje naj ne bi upošteval gospodarskih in socialnih vidikov (člen 2 Direktive o pticah).
- 15 Družba Lemeks Põlva v kasacijski pritožbi predlaga, naj se sodba Tartu Ringkonnakohus (pritožbeno sodišče v Tartuju) v celoti razveljavi, sodba Tartu Halduskohus (upravno sodišče v Tartuju) pa delno razveljavi ter v celoti ugodi tožbama ali pa naj se zadeva vrne Tartu Ringkonnakohus (pritožbeno sodišče v Tartuju) v ponovno odločanje.
- 16 Prepoved sečnje zgolj zaradi morebitnega vznemirjanja ptic v času razmnoževanja naj ne bi bila sorazmerna in naj tudi ne ustreza namenu Direktive o pticah. Cilji in ravni varstva, določeni z Direktivo o pticah in Direktivo o habitatih, naj bi bili različni. Ustavitev sečnje naj bi bilo mogoče odrediti šele po tem, ko so bili identificirani ptičji zarodi. Nasprotna stranka v postopku s kasacijsko pritožbo naj pred izdajo odredbe z dne 21. maja 2021 na zemljišču sploh ne bi identificirala ptičjih zarodov.
- 17 Urad za okolje naj bi preprečevanje vznemirjanja ptic uredil strožje ali enako strogo kot za vrste ptic kategorije varstva I. Identificirane vrste ptic naj ne bi bile niti občutljive na vznemirjanje niti zaščitene. Če se ugotovi, da gre zagotovo ali verjetno za ptičje gnezdo, nasprotna stranka v postopku s kasacijsko pritožbo ni pooblaščen za uvedbo omejitev v poljubnem obsegu. Znanstveno naj ne bi bilo dokazano, da je sečnja v zgodnjem poletju glavni in bistveni vzrok za zmanjšanje populacije nekaterih vrst ptic.
- 18 Družbi Voore Mets in Lemeks Põlva sta Riigikohus (vrhovno sodišče) predlagali, naj pri Sodišču Evropske unije ne vložijo predloga za predhodno odločanje. Menita, da se je treba v obravnavanem primeru sklicevati na sklepne predloge generalne pravobranilke v zadevi Skydda Skogen.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 19 Oddelek za upravne zadeve pri Riigikohus (vrhovno sodišče) meni, da je za odločitev v obravnavanih združenih zadevah potrebno predhodno odločanje o razlagi Direktive o pticah in nadzoru nad veljavnostjo te direktive.

- 20 Družba Voore Mets je nameravala na podlagi prijav gozdnih del izvesti posek na golo, tj. sečnjo, pri kateri se med letom posekajo vsa drevesa na gozdni parceli, razen semenskih dreves in dreves, potrebnih za zagotavljanje raznolikosti rastlinskih in živalskih vrst. Tudi družba Lemeks Põlva je nameravala izvesti zlasti poseke na golo, na enem območju pa tudi zastorno sečnjo. Zastorna sečnja se izvede zato, da se poveča vrednost gozda, uredita njegova gostota in sestava ter omogoči uporaba lesa dreves, ki se bodo posekala v bližnji prihodnosti. Pri tem se poseka le del dreves, ki ustreza količini, določeni z uredbo pristojnega ministra.
- 21 V skladu s členom 7(1), točka 3, LoKS je upravna policija pooblaščená, da ustavi gozdarska dela v obdobju razmnoževanja prostoživečih živali. V skladu s členom 7(1), točka 3, LoKS se lahko med drugim odredi ustavitev sečnje, da se zagotovi spoštovanje prepovedi iz člena 55(6¹) LKS, če obstaja konkretna nevarnost, da bodo prepovedi kršene. Člen 55(6¹), točka 1, LKS prepoveduje namerno uničenje in poškodovanje gnezd in jajc ali odstranjevanje gnezd; točka 2 tega odstavka prepoveduje namerno vznemirjanje ptic, zlasti med razmnoževanjem in vzrejo mladičev. Člen 55(3), točka 4, in (6¹) LKS dovoljuje ubitje osebkov živalskih vrst, ki spadajo v kategorijo varstva II ali III, vključno s pticami, ali vznemirjanje ptic ali poškodovanje njihovih gnezd in jajc v izjemnih primerih, če je to potrebno za preprečitev škode na pomembnih kmetijskih pridelkih, rejnih živalih, ribogojnicah ali drugih pomembnih dobrinah.
- 22 S členom 7(1), točka 3, LoKS in členom 55(6¹) LKS je prenesen med drugim člen 5(a), (b) in (d) Direktive o pticah. Stranki se pred Riigikohus (vrhovno sodišče) ne strinjata predvsem glede okoliščin, ki jih je treba ugotoviti, da bi za posek na golo in zastorno sečnjo veljala prepoved iz člena 55(6¹) LKS in da bi se dejanja iz te določbe opredelila kot namerna. Spor se nanaša tudi na način, kako naj se dokažejo ptice, ki gnezdijo v gozdu, ki ga je treba posekati, kako naj se oceni nevarnost, ki grozi pticam ter njihovim gnezdovom in jajcem, ter v kakšnem prostorskem in časovnem obsegu so potrebne omejitve, da se ta nevarnost prepreči.
- 23 Sodišče Evropske unije je v zvezi z Direktivo o pticah že navedlo, da
- se prepovedi iz člena 5 nanašajo na vse vrste prostoživečih ptic na ozemelskem področju uporabe Direktive (Skydda Skogen, točka 33 in naslednje);
 - morajo biti merila, na podlagi katerih lahko države članice določijo odstopanja od prepovedi iz Direktive, navedena v določbah nacionalnega prava, ki so dovolj jasne in natančne (sodba v zadevi Komisija/Poljska, C-192/11, točka 56);
 - morajo vsa odstopanja držav članic od člena 5 izpolnjevati pogoje iz člena 9, vključno s splošnim pogojem, da ni druge zadovoljive rešitve, in da morajo biti v skladu z izjemami iz člena 9(a) do (c) (C-432/21, točka 80 in naslednje).

- 24 V zvezi z Direktivo o habitatih, katere glavni cilj je varstvo ogroženih vrst, vključno z vrstami ptic, in njihovih habitatov (uvodna izjava 6), je Sodišče Evropske unije navedlo, da
- se prepovedi iz člena 12[1], od (a) do (c), načeloma lahko uporabljajo tudi za dejavnost, kakršna je dejavnost izkoriščanja gozda, katere cilj je očitno drug kot namerno ujetje ali ubitje, namerno vznemirjanje osebkov živalskih vrst ali namerno uničevanje ali odvzem jajc;
 - izvajanje sistema varstva iz teh določb ni pogojena s tem, da dana dejavnost pomeni tveganje negativnega vpliva na stanje ohranjenosti zadevne živalske vrste;
 - so dejanja, navedena v teh določbah, namerna, tudi če se storilec zgolj strinja z možnostjo takega dejanja, navedeno v določbah (Skydda Skogen, točka 50 in naslednje; C-221/04, Komisija/Španija, točka 71).
- 25 Ker v obravnavanem primeru ne gre za vrste iz Priloge IV, točka (a), k Direktivi o habitatih, je prav zato treba o sporu odločiti v skladu z Direktivo o pticah. Ne glede na te navedbe Sodišča Evropske unije so se v obravnavani zadevi pojavila vprašanja, na katera Direktiva o pticah in sodna praksa Sodišča Evropske unije ne dajeta jasnega odgovora. Čeprav besedilo prepovedi iz obeh direktiv prenaša člen 6 Konvencije o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njenih naravnih življenjskih prostorov, podpisane 19. septembra 1979 v Bernu, Riigikohus (vrhovno sodišče) ni dovolj prepričano o tem,
- ali je treba „namero“ v smislu člena 5 Direktive o pticah razlagati enako kot v členu 12 Direktive o habitatih;
 - če „namera“ v smislu člena 5 Direktive o pticah vključuje tudi strinjanje z možnostjo ubitja ali vznemirjanja ptic ali uničenja ali poškodovanja njihovih gnezd ali jajc, katere okoliščine zadoščajo za sklep, da je prišlo do takega strinjanja;
 - ali besedna zveza „zaradi preprečitve resne škode na [...] gozdovih“ iz člena 9(1)(a), tretja alineja, Direktive o pticah omogoča odstopanje od prepovedi iz člena 5, da bi se preprečila znatna škoda v gozdarskem sektorju, in ali lahko taka škoda pomeni izgubo ali pretirano zmanjšanje prihodkov od sečnje.
- 26 Da člena 5 in 9 Direktive o pticah glede teh vprašanj nista jasna, je med drugim razvidno iz sklepnih predlogov generalne pravobranilke v zadevi Skydda Skogen, ki jih Sodišče ni izrecno upoštevalo, vendar jih tudi ni zavrnilo. Generalna pravobranilka je poudarila, da je področje uporabe Direktive o pticah široko, saj varuje vse prostoživeče ptice, tudi tiste, ki niso ogrožene. Namen Direktive o pticah naj ne bi bil zagotoviti strogega varstva, to je varstva vsakega osebka. V skladu s členom 2 Direktive o pticah naj bi bilo treba populacijo vrst ptic vzdrževati na stopnji, ki ustreza zlasti ekološkim, znanstvenim in kulturnim

zahtevam, ob upoštevanju gospodarskih in rekreacijskih zahtev, ali populacijo teh vrst prilagajati tej stopnji. Hkrati naj bi bili pogoji za odstopanja iz člena 9 Direktive o pticah oblikovani še bolj ozko kot v členu 12 Direktive o habitatih. Če škodovanje pticam ni namerno, temveč gre samo za strinjanje z možnostjo škodovanja, se prepovedi iz člena 5(a), (b) in (d) Direktive o pticah po mnenju generalne pravobranilke v bistvu uporabljajo le v obsegu, ki je potreben za ohranitev zadevnih vrst na stopnji, ki jo zahteva člen 2 te direktive (sklepni predlogi generalne pravobranilke, točka 70 in naslednje).

- 27 Druge države članice so v zvezi z gozdarskim sektorjem uredile različne izjeme od prepovedi škodovanja pticam – poleg Poljske (glej C-432/21) na primer tudi Nemčija (glej Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege (zakon o varstvu narave in upravljanju krajine), člen 45(7)). Sodišče Evropske unije ni sprejelo stališča o tem, ali sprejema trditev Komisije, da se navedbe iz zadeve Skydda Skogen o nameri uporabljajo za člen 5(b) in (d) Direktive o pticah (C-432/21, točka 33).
- 28 Po mnenju Riigikohus (vrhovno sodišče) ni nobenega razumnega dvoma, da posek na golo, ki se izvaja v času razmnoževanja ptic, bolj ali manj zagotovo vodi v uničenje gnezd in jajc ter ubitje izvaljenih mladičev in vznemirjanje ptic, če obstaja razlog za domnevo, da na gozdni parceli gnezdi veliko število ptic. Če se med posekom na golo nevede ali vede poseka gnezditveno drevo, to neizogibno povzroči uničenje gnezda. Tudi če se gnezditveno drevo ohrani, gnezdečih ptic ne ogroža le moteči hrup, temveč tudi izguba prejšnjega habitata. Tveganje uničenja gnezd ptic in smrti mladičev je pri zastorni sečnji manjše, saj se iz gozda selektivno odstranijo le nekatera drevesa.
- 29 Ocena tveganja škodovanja pticam je odločitev, ki je usmerjena v prihodnost (glej sodbo senata št. 3-17-1545/81, točki 26 in 27), kar nujno pomeni, da je treba oceniti verjetnost nastanka škodljivih posledic. Za izvrševanje prepovedi iz člena 55(6¹) LKS s pomočjo določb člena 7(1), točka 3, LoKS ni potrebna popolna ali skoraj popolna gotovost. Zadostuje, da obstaja konkretna nevarnost, tj. položaj, v katerem je mogoče na podlagi objektivne presoje ugotovljenih okoliščin šteti, da obstaja zadostna verjetnost, da bo interes, ki ga je treba pravno zavarovati, v bližnji prihodnosti oškodovan (glej člen 5 Keskkonnaseadustiku üldosa seadus (splošni del okoljskega zakonika) (KeÜS); člen 5(2) Korrakaitseadus (zakon o policiji in javnem redu) (KorS)). Za določitev nevarnosti ni treba z neposrednimi dokazi posebej dokazovati lokacije ptičjih gnezd. V skladu s previdnostnim načelom je mogoče v zvezi z zarodi sklepati tudi posredno na podlagi splošnih ornitoloških podatkov in v znanosti splošno priznanih metod. Na podlagi vrste gozda in opazovanja nekaterih osebkov ni nerazumno sklepati, da v času razmnoževanja ptic nastajajo zarodi, tudi če upravljavec gozda v določenem času med opazovanjem ni opazil ptic.
- 30 Urad za okolje je v obrazložitvi prvih kratkotrajnih odredb (z dne 17. in 21. maja 2021) na podlagi znanstvenih podatkov navedel, da se v estonskih gozdovih razmnožuje vsaj en par ptic na hektar. Morebitno škodovanje majhnemu

številu neredkih ptic je okoljsko tveganje, ki ga je treba zmanjšati z ustreznimi previdnostnimi ukrepi (KeÜS, člen 4, člen 11(1)). Po predhodni oceni predložitvenega senata en par ptic na hektar ne presega praga, pri katerem se oseba, ki izvaja sečnjo, strinja z možnostjo ubitja ali vznemirjanja ptic oziroma uničenja ali poškodovanja njihovih gnezd ali jajc. Če se v takem gozdu pred ali med sečnjo ugotovi, da je na območju gnezditveno drevo, ga v skladu s členom 55(6¹) LKS ni dovoljeno posekati. Posek preostalega gozda v najslabšem primeru pomeni uničenje posameznih gnezd z jajci ali mladiči, ki so ostala neopazena. Cilj Direktive o pticah ni ohranitev vsake posamezne ptice in vsakega posameznega gnezda.

- 31 Urad za okolje je med sodnim postopkom trdil, da je verjetno število ptic na gozdni parceli vlagateljic kasacijske pritožbe zaradi vrste in starosti gozda v času razmnoževanja precej višje od minimalnega števila, in sicer do 8 in največ 10 parov na hektar, to je na spornih parcelah skupaj od 74 do 93 parov. To predpostavko naj bi na primer potrjevalo dejstvo, da so bile med opazovanjem dne 21. maja 2021 pri sečnji družbe Voore Mets identificirani verjetni zarodi kalinov in brglezov. Odkritje para kalinov in gnezda brgleza naj ne bi pomenilo, da tam ne gnezdijo še druge ptice. Na to naj bi kazalo tudi opazovanje ptic na istem zemljišču, čeprav zunaj območja sečnje. Tudi v gozdu družbe Lemeks Põlva naj bi bili ugotovljeni dejanski ali verjetni zarodi nekaterih vrst ptic.
- 32 Ob obstoju teh dodatnih okoliščin je po prvi oceni predložitvenega senata podano strinjanje z možnostjo, da bodo ptice zaradi poseka na golo v času razmnoževanja pobite, njihova gnezda in jajca pa uničena. Predložitveni senat se ne strinja s stališčem družbe Voore Mets, da se prepovedi iz člena 5 Direktive o pticah lahko izvajajo le, če je država članica predhodno ugotovila zadovoljivo stanje zadevnih vrst ob upoštevanju člena 2 te direktive. Sodišče Evropske unije je navedlo (Skydda Skogen, točka 36), da uporaba prepovedi iz člena 5 Direktive o pticah nikakor ni pridržana le za vrste, ki so našteje v Prilogi I k tej direktivi, ali vrste, ki so do določene mere ogrožene, ali vrste, katerih populacija dolgoročno upada. Kljub temu je vprašljivo, ali je sečnjo mogoče šteti za namerno ubitje, vznemirjanje, uničenje ali poškodovanje v smislu člena 5 Direktive o pticah, če ni razloga za domnevo, da na območju sečnje gnezdijo ogrožene ptice, in namen dejavnosti ni ubitje ali vznemirjanje ptic ali uničenje ali poškodovanje njihovih gnezd. Dejstvo, da morajo biti vse vrste ptic vključene v sistem varstva, ne pomeni nujno, da morajo biti vse ptice zaščitene na enak način. Člen 5 Direktive o pticah je treba razlagati glede na njegov namen, tj. na podlagi člena 2. To vprašanje lahko zavezujoče reši le Sodišče Evropske unije. Pojem „namera“ v smislu člena 5 Direktive o pticah je avtonomen. Njegova vsebina ni določena z nacionalnim pravom.
- 33 Če se za sporne sečnje šteje, da pomenijo namerno ubitje, vznemirjanje ali škodovanje pticam ali poškodovanje ali uničenje njihovih gnezd, je treba v obravnavanem primeru ugotoviti, ali člen 9 Direktive o pticah dopušča odstopanje od prepovedi iz člena 5(a), (b) in (d) te direktive. Predložitveni senat meni, da obstajajo tehtni argumenti za to, da se v obravnavanem primeru upošteva izjema

iz člena 9(1)(a), tretja alineja, ki omogoča odstopanje od navedenih prepovedi, da se prepreči znatna škoda v gozdarskem sektorju, in da je taka škoda načeloma lahko tudi izguba prihodkov od sečnje.

- 34 Če zaradi prepovedi sečnje v času razmnoževanja dlje časa sploh ne bi bilo mogoče pridobivati lesa ali ga ne bi bilo mogoče pridobivati na ekonomsko upravičen način, bi to lahko pomenilo znatno škodo za gozd kot gospodarski vir. V utemeljitev nezakonitosti odredb sta vlagateljici kasacijske pritožbe v bistvu navedli, da bi jima taka škoda lahko nastala, če več let zapored ne bi mogli posekati lesa v času, v katerem ga podjetje potrebuje. Kot tako morebitno škodo naj bi bilo treba šteti zlasti vrednost gozda, ki je pripravljen za posek, in izgubo prihodkov od prodaje lesa – vključno z naložbami, ki se niso izplačale, in ekonomsko dodano vrednostjo, ki izhaja iz zastorne sečnje. Čeprav vlagateljici kasacijske pritožbe v obravnavani zadevi ne zahtevata odškodnine za vrednost gozda (družba Voore Mets zahteva le odškodnino za škodo, ki je nastala zaradi začasne ustavitve del), možnost nastanka take škode v obravnavanem sporu ni nepomembna, saj ponazarja intenzivnost posega v temeljno pravico vlagateljic kasacijske pritožbe do lastnine in svobode gospodarske pobude ter glede na razlago člena 9(1)(a), tretja alineja, lahko upraviči odstopanje in, povzeto, ponazarja nezakonitost odredb zoper vlagateljici kasacijske pritožbe.
- 35 Domnevati je mogoče, da se člen 9(1)(a), tretja alineja, Direktive o pticah nanaša tudi na gozd kot gospodarski vir in škodo, ki nastane, če ostane neizkoriščen. Ta določba temelji na členu 9(1), druga alineja, Konvencije o varstvu prosto živečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njihovih naravnih življenjskih prostorov, v skladu s katerim lahko vsaka pogodbenica te konvencije dovoli odstopanja od prepovedi škodovanja vrstam, da bi se preprečila resna škoda na gozdovih in drugih oblikah lastnine (angleško: *forests, ... and other forms of property*; slovensko: *gozdovih, ... in drugih oblikah lastnine*; francosko: *aux forêts, ...et aux autres formes de propriété*). To prej kaže na to, da je nastanek škode na gozdu kot lastnini tudi v Direktivi načeloma obravnavan kot razlog za odstopanje. Ta pristop ustreza tudi prizadevanju za uravnoteženje nasprotujočih si interesov iz člena 2 Direktive. Možnost odstopanja zaradi varstva rastlinskih in živalskih vrst kot naravnih virov je določena v členu 9(1)(a), četrta alineja, Direktive o pticah.
- 36 Glede na navedeno mora biti v primeru sklicevanja na člen 9(1)(a), tretja alineja, Direktive o pticah škoda, ki bi jo lahko utrpel upravljavec gozda, ki upravičuje odstopanje, toliko večja, kolikor bolj so zadevne vrste ptic ogrožene, kolikor večja je verjetnost posledic zanje in kolikor hujše so te posledice. V skladu s členom 9(1) Direktive o pticah je vsako odstopanje pogojeno s tem, da ni na voljo druge zadovoljive rešitve. Zadovoljiva rešitev ne sme biti zgolj teoretična. Glede na to, da so v členu 2 Direktive o pticah navedene gospodarske zahteve, je treba šteti, da mora biti alternativna rešitev zadovoljiva tudi z gospodarskega vidika. Škodo, povzročeno gozdu kot lastnini, mora nositi upravljavec gozda, če je treba sečnjo prepovedati zaradi varstva ogroženih vrst ptic ali če bi sečnja iz katerega koli drugega razloga ogrozila cilje Direktive. Če sečnja ne škoduje ciljem

Direktive, je treba namreč dovoliti odstopanje, če alternative ne omogočajo ekonomsko upravičenega poseka gozda.

- 37 Po eni strani vlagateljici kasacijske pritožbe v združeni zadevi nista navedli nobenih prepričljivih argumentov glede neobstoja alternativ. Družba Voore Mets ne trdi, da je tehnično nemogoče posekati les na sporni parceli v času, ki ni čas razmnoževanja ptic, temveč da raje poseka les v času razmnoževanja, da bi čim boljše izkoristila svoja proizvodna sredstva in delovno silo. Navedla je, da se v skupini, ki ji pripada, spomladi izvede le od 10 do 15 % letne sečnje. Po drugi strani pa, ker iz nobene od obeh združenih zadev ni razvidno, da bi obstajalo verjetno tveganje za vrste ptic, ki so v neugodnem stanju, ali za zahtevano populacijo ptic, identificiranih na parceli, ni mogoče šteti, da taki premisleki očitno ne morejo upravičiti odstopanja.
- 38 Predložitveni senat – ne da bi počakal na stališče Sodišča Evropske unije o temeljnih vprašanih razlage Direktive o pticah – meni, da ni mogoče oceniti konkretnih okoliščin, zlasti v zvezi s tem, ali sta upravno in pritožbeno sodišče zadostno razjasnila dejansko stanje, vključno z morebitno škodo za vlagateljici kasacijske pritožbe, če bi morali kot alternativno rešitev na spornih parcelah posekati les v drugem času.
- 39 Vlagateljici kasacijske pritožbe v bistvu menita, da če sečnja ne ogroža [cilja] vzdrževanja populacije ptic na zahtevani stopnji, to, da ni možnosti, da se zgoraj opisano odstopanje dovoli, verjetno ni sorazmerno z doseganjem cilja Direktive, pri katerem je zakonodajalec Unije sam menil, da je treba upoštevati tudi gospodarske zahteve (člen 2). Tudi predložitveni senat meni, da neobstoj možnosti odstopanja ali pretirano strogi pogoji za tako odstopanje zaradi nesorazmernosti kršijo svobodo gospodarske pobude in temeljno lastninsko pravico, ki sta določeni v členih 16 in 17 Listine. Zato Riigikohus (vrhovno sodišče) tudi meni, da je treba vložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe o skladnosti Direktive o pticah s pogodbami in o veljavnosti te direktive v delu, v katerem izključuje možnost dovolitve odstopanja za preprečitev škode, ki izhaja iz dejstva, da se v gozdu ne izvaja sečnja, če odgovori na zgornja vprašanja kažejo, da taka omejitev obstaja.
- 40 Vendar je treba opozoriti, da niti člen 55(3), točka 4, člen 55 (6¹) LKS niti druga estonska zakonodaja ne urejajo natančnih pogojev, pod katerimi je mogoče odstopanje od člena 55(6¹) LKS in člena 5(a), (b) in (d), prenesenega s to določbo, da bi se preprečila znatna škoda za gozd, vključno z izgubo prihodkov zaradi sečnje (glej C-432/21, točka 73). Neobstoj take ureditve v ničemer ne zmanjšuje potrebe Riigikohus (vrhovno sodišče), da pridobi pojasnila glede razlage in popolne veljavnosti Direktive. Če bi iz predhodne odločbe izhajalo, da so imele države članice dovolj manevrskega prostora za dovolitev odstopanj za gozdarski sektor, bi se neobstoj ureditve natančnejših izjem lahko izkazal za neustaven ali bi bilo mogoče izdajo odredb v obravnavani zadevi in v podobnih okoliščinah izključiti.

- 41 Predložitveni senat se strinja s stališčem sodišč, da veljavna prijava gozdnih del in dejstvo, da zanjo niso bili določeni pogoji, ne izključujeta izdaje odredb za izvršitev prepovedi, ki izhajajo iz člena 55(6¹) LKS. Dovoljenje za sečnjo ne daje brezpogojne pravice do sečnje gozda. Člen 55(6¹) LKS je treba upoštevati tudi v času veljavnosti prijave sečnje. Trditev, da to upravljavcu gozda nalaga obveznost izvajanja ornitoloških raziskav, je zmotna. Upravljavec mora preprečiti negativni učinek na ptice, če ga je mogoče razumno predvideti. Tudi če urad za okolje v dovoljenje za sečnjo pomotoma ni vključil potrebnih pogojev, da bi se upošteval člen 55(6¹) LKS (glej sodbo predložitvenega senata št. 3-21-979/44, točka 26), to upravljavca gozda ne odvezuje od tega, da izpolni zakonske zahteve.
- 42 Urad za okolje s spremembo svoje upravne prakse ni kršil legitimnih pričakovanj vlagateljic kasacijske pritožbe. Upravna praksa, zlasti če se pozneje izkaže, da je bila nezakonita, ne more ustvariti neomejenega legitimnega pričakovanja, da bo uprava v prihodnosti ravnala podobno. Spremembe prakse urada za okolje v obravnavanem primeru ni mogoče šteti za samovoljno. Glavni razlog zanjo je bila sodba Sodišča Evropske unije v zadevi Skydda Skogen. Ali se stališča iz navedene sodbe nanašajo tudi na Direktivo o pticah in ali iz prava Unije izhaja, da je bila sprememba prakse potrebna v celoti, bo mogoče pojasniti po postopku predhodnega odločanja.

DELOVNI DOKUMENT